

Visat núm. 16
(octubre 2013)

El gran foc dels garbons forma part del primer volum de l'Obra Completa editat el 1972 per Tres i Quatre. Està compost per 102 sonets en versos decasíl·labs blancs. En aquest poemari apareixen personatges veïnals de diferent classe social com ara el mut, l'orb, el bisbe, el taüter, el notari, el bomber, el mort, el mariner, el metge, l'apotecari, el barber, la mare que ha perdut el fill en la guerra, la drapaire i la prostituta, que en aquest cas és la figura imaginària de la Cordovesa. Tots els poemes s'ubiquen en l'escenari dels carrers d'un poble on la vida es desenvolupa amb un intens contacte veïnal de procedència atàvica. Estellés ens descriu escenes quotidianes que de vegades són de tipus sexual o escatològic.

Existeix una segona edició de l'obra publicada en format de bibliòfil l'any 1975. Aquesta és més àmplia que la primera edició, ja que compta amb 149 composicions (47 més que la primera edició). Té un tiratge limitat de 299 exemplars i il·lustracions de Francesc Lozano. L'autor considera la segona edició d'*El gran foc dels garbons*, on s'han inclòs nombrosos poemes inèdits, com la definitiva. En la part final de la segona edició, trobem que l'autor situa l'escriptura d'aquest poemari a Burjassot, el seu poble, entre el 1958 i el 1967. Les dues edicions de l'obra són dedicades a Joan Fuster i el text introductori d'ambdues és un fragment de l'escriptor de Sueca, on es parla d'un ritual de mort típic de la seua zona com és el d'encendre «minetes» en honor dels difunts.

Amb aquesta composició de sonets que dibuixen escenes quotidianes d'allò més grotesques, Estellés construeix una sèrie de personatges que viuen en un escenari fosc i impúdic que correspondria a un poble imaginari on alguns dels veïns, justament els protagonistes dels relats poemàtics del burjassoter, tenen costums o bé oficis que toquen allò obscè i escatològic del sexe, del dolor i de la mort. Entre tots els personatges apareguts destaquem el de la Cordovesa, caràcter que l'autor ressuscitarà per a posteriors poemaris com en el cas de *Pedres de foc* (Obra Completa 5, 1980).

Quant a l'estil, destaquem que alguns canvis entre la primera i la segona persona que trobem en la primera i la segona edició són fruit d'una depuració de l'estil per part de l'autor. Aquest fet demostra com darrere de la imatge tòpica d'Estellés, la d'un poeta quotidià i molt prolífic, s'hi amaga un escriptor altament rigorós pel que fa a la correcció estilística.

El darrer poema d'*El gran foc dels garbons* coincideix en les dues edicions i és emblemàtic de l'autor. Com una mena de testament on es visualitza un fet futur, el jo líric es veu en el seu propi enterrament i en descriu el desenvolupament. Un altre poema que els estudiosos han destacat dins d'aquest poemari és el que comença amb els versos «Em moriré escrivint els millors versos / de l'idioma català en el segle / XX», on Estellés reflexiona sobre el pes de la seua figura dins el cànon poètic dels escriptors catalans.

NOTES:

Salvador, Vicent. «*El gran foc dels garbons, un procés d'escriptura complex*». A: *Figures i esbossos. Estudis sobre literatura valenciana contemporània*. Alacant: IIFV, 2012, p. 131-142.